

کتابخانه مرکزی پارک شهر

● فاطمه مشینی لنگرودی

کتابدار کتابخانه عمومی پارک شهر

مساحت زیربنای کتابخانه ۲۸۳۰ متر مربع می‌باشد که از کل این مساحت ۱۱۴۰ متر مربع آن به سالن‌های مطالعه اختصاص دارد که به تفکیک دو سالن مطالعه به آقایان و دو سالن مطالعه به خانم‌ها اختصاص یافته است. قرار گرفتن کتابخانه در محله قدیمی سنگلج و سهولت دسترسی به کتابخانه و موقعیت اجتماعی محله باعث مراجعه فراوان به کتابخانه شده است. کتابخانه از ساعت ۷:۳۰ تا ۲۱ بدون تعطیلی در خدمت مراجعه‌کنندگان می‌باشد.

مجموعه کتابخانه

مجموعه کتابخانه شامل کتاب، مجله، روزنامه و لوح فشرده است. انتخاب و خرید و در کل فراهم‌آوری مجموعه کتابخانه به ترتیب اولویت از مراکز زیر صورت می‌گیرد:

الف - هیأت امنای کتابخانه‌های عمومی

ب - خانه کتاب

ج - خرید توسط خود کتابخانه

د - ناشران

ه - اهدا

این نوع مجموعه‌سازی که کتابداران و اعضا در آن نقشی نداشته باشند، منجر می‌شود که به بسیاری از کتاب‌ها یک‌بار هم مراجعه نشود و شاید به همین علت باشد که کتابخانه‌های عمومی در امر ترویج کتابخوانی و اشاعه اطلاعات نقش فعالی ندارند و بیشتر به محلی برای مطالعه کتاب‌های درسی تبدیل شده‌اند. روند رو به صعود مجموعه کتابخانه از ابتدا تا زمان فعلی

مقدمه

«کتابخانه عمومی کتابخانه‌ای است که خدمات آن برای ساکنان یک اجتماع، بخش یا ناحیه رایگان باشد و تمام یا قسمتی از هزینه آن از بودجه عمومی مملکت تامین گردد.» (سلطانی، ۱۳۷۹، ص ۳۳۸)

تاریخچه

کتابخانه عمومی پارک شهر در ۱۶ مهر سال ۱۳۴۰ در محل فعلی سفره‌خانه سنتی واقع در محوطه پارک شهر تهران افتتاح شد و در آبان سال ۱۳۵۰ به ساختمان کنونی در خیابان بهشت واقع در ضلع جنوبی پارک شهر انتقال یافت. کتابخانه در ابتدا بوسیله سازمان کتابخانه‌های عمومی شهر تهران وابسته به شهرداری تهران اداره می‌شد و اعتبارات آن از محل ۱/۵ درصد درآمدهای شهرداری تامین می‌گردید. از اواخر سال ۱۳۵۲ اداره کتابخانه‌های عمومی بعهد وزارت فرهنگ و هنر سابق گذاشته شد و بودجه آن نیز از سوی آن وزارتخانه تامین می‌شد.

از سال ۱۳۵۷ هم‌زمان با پیروزی انقلاب اسلامی، اداره کتابخانه عمومی به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی واگذار شد و در سال ۱۳۷۳ با تشکیل اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی استان تهران کتابخانه مرکزی همانند سایر کتابخانه‌های عمومی زیر نظر معاونت فرهنگی این اداره کل قرار گرفت. از سال ۱۳۸۳ کتابخانه‌های عمومی زیر نظر دبیرخانه هیأت امنای کتابخانه‌های عمومی قرار گرفت و هم اکنون تمامی کتابخانه‌های عمومی زیر نظر این دبیرخانه انجام وظیفه می‌کنند.

جدول شماره ۲ نشان‌دهنده سطح تحصیلات کتابداران

سطح تحصیلات	فوق لیسانس	لیسانس	فوق دیپلم	دیپلم	زیر دیپلم
تعداد	۱	۱۱	۵	۵	۷

حدود ۲۵۰۰ عنوان در موضوعات مختلف به این کتابخانه اهدا کرد که این مجموعه باعث رونق گرفتن استفاده از این مجموعه گردید. این مجموعه در نرم‌افزار کتابخانه‌ای این کتابخانه وارد نشده است. در مجموع با توجه به ویژگی‌های بخش مرجع کتابخانه‌های امروزی سرویس‌های ارائه شده در این کتابخانه به علت کمبود امکانات همچون بودجه، نیروی انسانی و فضا چندان رضایت‌بخش نیست.

بخش نشریات

این بخش در زیرزمین کتابخانه واقع شده است و توسط یک کتابدار آماده سرویس‌دهی است. این بخش از سال ۱۳۶۰ فعالیت خود را آغاز نموده و در حال حاضر دارای ۴۸۵ عنوان نشریه و ۱۱ عنوان روزنامه می‌باشد. مجلات و روزنامه‌ها امانت داده نمی‌شود، ولی امکان تکثیر از آن‌ها فراهم شده است. آرشیو کاملی از نشریات ادواری شامل ۵۸۴۸ نسخه مجله و ۱۰۴۳۱ روزنامه در این مخزن نگهداری می‌شود. بسیاری از نشریات در این مخزن به علت نبود امکانات حفاظتی در حال از بین رفتن هستند.

بیشتر نشریات از طریق دبیرخانه هیأت امنای کتابخانه‌های عمومی ارسال می‌شود و بعضی از ناشران مجلات ۱ نسخه از نشریه خود را به رایگان به این کتابخانه ارسال می‌کنند. بازبایی اطلاعات در این بخش هم بصورت دستی و هم رایانه‌ای امکان‌پذیر است. ماهیانه حدود ۳۰۰۰ نفر از این بخش استفاده می‌کنند.

بخش کودک

این بخش برای پاسخگویی به نیاز کودکان و نوجوانان عزیز در یک اتاق کوچک در قسمت سالن آمفی تئاتر کتابخانه واقع شده است. یک کتابدار در این بخش از ساعت ۸ تا ۱۳:۳۰ مشغول به کار است. محیط این اتاق بصورتی جذاب و زیبا تزئین شده است و به کودک هنگام مراجعه به این بخش احساس آرامش دست می‌دهد. در این بخش ۴۵۶۵ عنوان کتاب در موضوعات مختلف فراهم شده است و به هر عضو ۲ کتاب به مدت ۲ هفته امانت داده می‌شود. کتاب‌های موجود در این بخش فهرست‌نویسی نشده است، اما کتاب‌ها بصورت موضوعی در قفسه‌ها در کنار هم قرار داده شده‌اند.

است. براساس آمار موجود در بخش امانت روزانه ۴۰۰ عنوان کتاب به امانت داده می‌شود. هر عضو می‌تواند ۱ عنوان کتاب را به مدت دو هفته به امانت ببرد و در صورت عدم نیاز دیگران این مدت قابل تمدید می‌باشد

بخش مرجع

بخش مرجع در زیرزمین کتابخانه توسط ۳ کتابدار از ساعت ۸ تا ۱۹ آماده سرویس‌دهی به اعضا می‌باشد. در این بخش علاوه بر مخزن کتاب‌های مرجع دو سالن مطالعه برای خانم‌ها و آقایان وجود دارد. سالن آقایان با گنجایش ۴۰ نفر مختص دانشجویان و پژوهشگران و استفاده‌کنندگان از کتاب‌های مرجع می‌باشد و سالن مطالعه خانم‌ها گنجایش ۱۰۰ نفر را دارد.

مخزن بخش مرجع دارای ۱۳ هزار عنوان به زبان‌های فارسی، عربی، انگلیسی و فرانسه است. علاوه بر کتاب‌های مرجع، کتاب‌های غیرفارسی به زبان‌های عربی، انگلیسی، عربی و فرانسه وجود دارد که به علت کمبود جا در این بخش نگهداری می‌شود که آماده سرویس‌دهی به اعضا می‌باشد. همچنین بعضی از کتاب‌های فارسی به علت نایاب و نفیس بودن در این بخش نگهداری می‌شود.

کتاب‌های موجود در بخش مرجع به تفکیک زبان

زبان	فارسی	انگلیسی	فرانسه	عربی
تعداد	۲۳۷۸	۴۴۰۰	۳۳۰۰	۲۳۰۰

در این بخش علاوه بر اعضای کتابخانه هر شخص مراجعه‌کننده‌ای با ارائه کارت شناسایی معتبر، می‌تواند از کتاب‌های موجود در این بخش استفاده کند. همچنین امکان تکثیر از صفحات مورد نیاز کتاب‌ها برای مراجعان فراهم شده است.

بیشتر مراجعان به این بخش را دانشجویان و پژوهشگران تشکیل می‌دهند. این بخش دارای دو رایانه است که یک رایانه برای جست‌وجوی مراجعان قرار دارد و رایانه دیگر برای استفاده از بانک‌های اطلاعاتی موجود بر لوح فشرده در این بخش اختصاص یافته است. در این بخش لوح‌های فشرده نمایه، دایرةالمعارف بریتانیکا، آمریکانا و... وجود دارد.

تا قبل از سال ۱۳۷۸ از کتاب‌های فرانسه موجود در این بخش استفاده چندانی نمی‌شد. در سال ۱۳۷۸ سفارت فرانسه

به علت کمبود فضا، جایی برای مطالعه کودکان وجود ندارد و کلیه فعالیت‌های جانبی که قبلاً برای کودکان وجود داشت، همچون طراحی، سفالگری، نقاشی و ... دیگر وجود خارجی ندارد. شرایط عضویت در این بخش ۵۰ تومان پول و ۱ قطعه عکس است.

کتابخانه ایثارگران و بیک فرهنگ

این کتابخانه با ۲ کتابدار از ساعت ۸ تا ۱۹ آماده سرویس‌دهی می‌باشد. کتابخانه در سال ۱۳۶۹ در داخل کتابخانه مرکزی و در زیرزمین این کتابخانه فعالیت خود را آغاز نمود و تنها شرط عضویت در این کتابخانه ایثارگری در جبهه‌های نبرد بود. در ابتدا طبق توافقی که میان بنیاد جانبازان، اداره پست و اداره ارشاد اسلامی استان صورت پذیرفت و قرار شد که با همکاری این سه نهاد خدماتی شامل ارسال کتاب با شرایط سهل و آسان به جانبازان انجام گیرد که متأسفانه از سال ۱۳۷۳ همکاری بنیاد با کتابخانه قطع شده است و این بنیاد تمایل چندانی به همکاری با این کتابخانه ندارد. ایثارگرانی که مایل به عضویت در این کتابخانه هستند از طریق تلفن یا مراجعه حضوری و دادن ۱ قطعه عکس به عضویت کتابخانه در می‌آیند و با بهره‌گیری از کتابنامه‌ای که در واقع گلچینی از کتاب‌های موجود در کتابخانه مرکزی است نیاز خود را بصورت تلفنی اعلام و کتابدار مربوطه کتاب را بوسیله پست ارسال می‌کند. کلیه هزینه‌های آن در حال حاضر توسط اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان تهران پرداخت می‌شود. این کتابخانه علاوه بر داشتن مجموعه جداگانه‌ای در حدود ۱۰ هزار عنوان از مجموعه کتابخانه مرکزی هم برای امانت دهی به اعضا خود استفاده می‌کند و به کلیه ایثارگران در سراسر ایران سرویس می‌دهد. در حال حاضر ۸۹۲۶ عضو دارد که بطور میانگین ماهیانه ۳۷۴ عنوان کتاب از این کتابخانه به امانت برده می‌شود.

کتابخانه بیک فرهنگ

این کتابخانه به منظور توسعه کتابخوانی و تشویق اقشار مختلف مردم به مطالعه در آذرماه ۱۳۷۳ شروع به فعالیت کرد. حوزه فعالیت این کتابخانه محدود به استان تهران است. شرایط عضویت در این کتابخانه واریز نمودن مبلغ ۳ هزار تومان به حساب بانک رفاه کارگران به نام انجمن کتابخانه عمومی تهران است و اعضا با تکمیل یک فرم به عضویت این بخش در می‌آیند. بعد از آن از طریق تماس تلفنی کتاب مورد درخواست خود را می‌خواهند و کتابدار پس از اطمینان از داشتن کتاب آن را برای عضو ارسال می‌کند. هر عضو فقط ده بار در سال و هر بار ۳ کتاب می‌تواند به امانت ببرد. این کتابخانه هم اکنون دارای ۹۷ عضو است که در ماه ۲۵۰ کتاب به امانت می‌گیرند.

بخش رایانه

این بخش در طبقه همکف کتابخانه قرار دارد و هم اکنون به دلیل کمبود نیرو یک کتابدار در آن مشغول به فعالیت است که کار آماده‌سازی کتاب اعم از ورود اطلاعات، چسباندن کارت و پاکت و لیبل را انجام می‌دهد. همچنین کتابدار این بخش به دلیل دارا نبودن بخش اداری در این کتابخانه مجبور به تایپ نامه‌های اداری هم می‌باشد. کتابدار این بخش بعد از آماده‌سازی کتاب‌های جدید آن‌ها را در داخل ویترین‌های جلوی در ورودی به معرض نمایش می‌گذارد.

بخش ثبت نام

این بخش در طبقه همکف قرار دارد و توسط ۲ کتابدار از ساعت ۸:۳۰ تا ۱۱:۳۰ و بعدازظهر از ساعت ۱۴:۳۰ تا ۱۷:۳۰ آماده سرویس‌دهی است. ثبت نام از آقایان روزهای زوج و از خانم‌ها روزهای فرد انجام می‌شود و شرایط عضویت ۱ قطعه عکس، ۱۰۰۰ تومان پول، آدرس پستی، به همراه کارت شناسایی معتبر است. هم اکنون دارای ۱۱ هزار عضو است که بر اساس آمار ۵ هزار عضو فعال دارد و روزانه از ۷۰ نفر ثبت نام بعمل می‌آید.

بخش ثبت کتاب

این بخش در زیر زمین کتابخانه واقع شده است و توسط یک کتابدار اداره می‌شود. ثبت کتاب‌ها بصورت دستی انجام می‌شود.

بخش برگه آرایی

این بخش در زیرزمین کتابخانه قرار دارد و توسط یک کتابدار اداره می‌شود. کلیه برگه‌های کتاب‌شناسی مربوط به کتاب‌ها در این بخش برگه آرایی می‌شود. این کتابخانه با وجود داشتن نرم‌افزار کتابخانه‌ای کاوش همچنان برگه‌دان‌های خود را حفظ نموده است و به کار خود ادامه می‌دهد.

فعالیت‌های جنبی

برگزاری نمایشگاه کتاب در «هفته کتاب» و کتابخوانی در محل آمفی تئاتر به مدت ۱۰ روز.

امکانات رفاهی

۱. اختصاص قسمتی از پارک برای مطالعه خواهران
۲. داشتن بوفه تغذیه بصورت تفکیک شده برای آقایان و خانم‌ها
۳. داشتن نمازخانه.